СВОБОДА
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

РІК XLV. Ч. 282. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 4-го грудня 1937. No. 282. Jersey City, N. J., Saturday, December 4, 1937. VOL. XLV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ЗАПЛАТУ І ГОДИНИ ПРАЦІ ПІШОВ ПІД НАРАДИ

ВАШИНГТОН. — Законопроєкт про регуляцію годин праці і найменшої платні здобув потрібне число підписів і дістався на порядок нарад конгресу. Одначе його дальша доля ще дуже непевна. З огляду на вагу справи відповідальні чинники мають відмінні погляди на той законопроєкт. Інакше думають про нього в конгресі, інакше в сенаті й інакше робітничі організації, А.Ф.П. і К.П.О. Крім того цілком відмінний погляд мають на ту справу північні стейти і південні.

ГРІН І ЛУІС РОЗМОВЛЯЮТЬ.

ВАШИНГТОН. — Голови двох найбільших робітничих організацій, Вилієм Грін і Джан Луїс, відбули свою першу конференцію в цілі замирення на робітничому фронті й дальшої співпраці для поліпшення долі американського робітника. Та конференція покищо не дала бажаних успіхів, але оба провідники назначили собі день чергових нарад.

ЗАМАШИСТІ ПОТЯГНЕННЯ ЛЯ ҐВАРДІЇ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія, довідавшися з газет, що голова нюйорського мешканевого комітету, Повст, зрезиґнував, не чекав, аж він пришле йому формальну резиґнацію, тільки закликав свого секретаря Стона і, приказавши йому піднести до присяги руку, заприсяг його на це становище. Коли посадникові звернули увагу, що він не має права цього робити, бо тільки сам комітет може вибрати собі голову, то посадник замашисто сказав: „То хай комітет поспішає; бо коли ні, то ми будемо мати новий комітет".

ЛЯ ҐВАРДІЯ ПРОБИВАЄ СОБІ СТЕЖКУ ДО ПРЕЗИДЕНТУРИ.

НЮ ЙОРК. — На гостині в готелі Билтмор посадник Ля Ґвардія натякнув, що в 1940 році він правдоподібно буде кандидувати на президента Злучених Держав. Він сказав, що коли републиканці хочуть виграти, то вони мусять постаратися про такого кандидата, як він сам. Притім Ля Ґвардія виголосив промову, в якій закликав до державної помочи фармерам. Він сказав, що економічне життя Америки буде зрівноважене щойно тоді, коли буде зрівноважена міська й фармерська людність.

ЗЛОВЖИВАННЯ В АДМІНІСТРАЦІЇ МІСТА НЮАРКУ.

НЮАРК. — В адміністрації міста Нюарку викрито надужиття, в які були замішані сам посадник Елинстайн і 26 високих міських урядників. Ці надужиття поповнено у звязку з закупном поля під будову летунського майдану.

ТЯЖКО ПОКАЛІЧИЛИ ЧОЛОВІКА В ЦЕНТРАЛЬНІМ ПАРКУ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорський Центральний Парк робиться небезпечним для спокійних громадян: в четвер вечором, в 8 год., проходжувався там 60-літній бизнесмен Кляйн і коли вступив під місток, понад який іде автомобільний шлях, два негри напали його. Завдавши йому сім ран ножем та побивши до непритомности каменем у голову, вони заграбили в нього кілька долярів, що він їх мав при собі, і втекли. Щойно кілька годин пізніше знайшли люди непритомного Кляйна і відвезли його до шпиталю.

ДОМАГАЮТЬСЯ ТЯЖКИХ КАР ДЛЯ ПОЛОВИХ ЗЛОЧИНЦІВ.

ОЛБАНІ. — З огляду на великий зріст полових злочинів у нюйорському стейті, в стейтовій леґіслятурі домагаються загострення кар для полових злочинців. Їх малиб замикати до тюрми таксамо, як умово хорих, а також по повторенні полового злочину малиб їх стерилізувати. Найбільше випадків полових злочинів є таких, що злочинець нападає малолітні дівчата і насилує їх.

ДИСКУСІЯ ЖИДІВСЬКИХ ПРОВІДНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Між двома жидівськими провідниками, бувшим найвищим суддею Проскавером і Моріцом Семюелом, відбулася прилюдна дискусія на тему: чи потрібно жидам своєї держави в Палестині, чи ні? Проскавер заступав погляд, що не потрібно. Бо власна жидівська держава, говорив він, мусітиме мати свою армію, свою дипльоматію, свою заграничну політику. А в заграничній політиці вона мусітиме стати раз по одній боці, а раз по другім. Це готово загострювати положення жидів в ріжних державах і скріплювати антисемітизм. Семюел доказував, що антисемітизм і тепер шалено зростає, хоч нема ще своєї держави. В дальшій дебаті Семюел образив Проскавера й останній демонстраційно опустив трибуну.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

ДІТИ ПОДОРОЖУЮТЬ ТИСЯЧІ МИЛЬ.

Звісно, в тому, що діти відбувають далеку дорогу, новинки нема. Одначе треба назвати новинкою, як діти подорожують без родичів чи опікунів. На образку представлені 4-місячні близнючки, Гелена й Берта Келн, та їх 2-літня сестра Маргарета, що переїжджали через Ню Йорк у дорозі з Дейвенпорту, в стейті Айова, до свого дідуся у Весельбурні, в Німеччині. На кораблі „Европа" ними займалася корабельна послугачка Мета Мерц.

ЗАОХОЧУЮТЬ ДО ТВОРЕННЯ КООПЕРАТИВНИХ КРАМНИЦЬ.

Комішенер хліборобства і базарів, стейту Ню Йорк, Нокс, у своєму листі до голови Клюбу Матерей сказав, що радо буде давати позволення на творення кооперативних крамниць, що оминалиб захланних посередників та доставляли безпосередньо споживачам добре і дешеве молоко та інші фармерські продукти.

ВІТАМІН „Е" У ЛІКУВАННІ ПЕРЕДЧАСНИХ ПОРОДІВ.

Багато жінок із невідомих конституційних причин не доношують плоду й наступає т. зв. ронення, або самочинний, але передчасний порід. Цю природню хибу організму деяких жінок узялися лікарі лікувати при помочі вітаміну „Е". Пять місяців подавали жінкам олій із пшеничних кільців (там багато вітаміну „Е") і в висліді жінки, що попередньо завжди ронили, привели на світ доношені та здорові діти.

ЛІЦИТУЮТЬ ДОМОВИНУ.

В Лібарку на Поморю в одному столярському складі коморник вивісив у вікні оголошення про ліцитацію домовини. В оголошенні сказано між іншим, що ліцитована домовина є „добра, мальована й солідно зроблена".

„СЛОВО О ПОЛКУ" ПО ФРАНЦУЗЬКИ.

Француський письменник М. Кільмен опублікував у серпневому зшитку „Ль Монд Сляв" переспів архитвору українського старого письменства „Слово о полку Ігореві". До переспіву додано вичерпний історично-мовознавчий коментар.

АЛЬБАНІЯ ДІСТАЛА ВЛАСНИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ГИМН.

У звязку з 25-літтям державної незалежности в Альбанії відбулася велика врочистість, підчас якої відспівали вперше альбанський національний гимн. Скомпонував його італійський композитор Маріо, голосний в Італії автор „гимну Піяви".

ЯЗВА ҐІЄН В ІНДІЇ.

В цілій Індії останніми часами розмножилися в нечуваний спосіб ґієни, так, що стали язвою сіл та відокремлених осель. Були випадки, що розхувалені звірята вирвали дітей з рук матерей. Найгірше під цим оглядом представляються відносини в Алягабаді, де за один тиждень ґієни схопили й пожерли 14 дітей. Преса домагається від уряду, щоб виницив кровожадні звірята, бо автохтонне населення є безсильне. Видвигнули проєкт, щоб організувати періодичні лови на ґієни та щоб призначувати нагороди за їх убиття.

ЗРЕДУКУВАЛИ ПЕНСІЮ КОРОЛЕВИ.

Голяндський парлямент прийняв закон, що зменшив цивільну лісту голяндської королевої до міліона гульденів річно. Одночасно підвищено пенсію князя Бернарда, чоловіка наслідниці престолу Юліянни, до 200,000 гульденів річно.

ГРИБИ З ВОЛИНІ.

З Волині вивезли 150,000 кг. сушених грибів, вартости понад 1,000,000 зл. Волинські ліси дали третину збору з цілої Польщі.

БОРОТЬБА БИКІВ БЕЗ ТОРЕАДОРІВ.

Батьківщиною такої розваги, в якій виступають тільки самі чотироножні борці, є Індія. Там процвітає ця забава від довгих століть. Майже в кожному більшому індійському місті є арена, окружена червоним муром із цегол, посипана в середині так, як і еспанські арени жовтим піском, або поросла травою.

Еспанських „бандерільос" заступають тут два підюдники, які підпроваджують рослих, круторогих бугаїв до себе, попихають їх, колять і підюджують до боротьби. Бугаї зчіпаються рогами. Починається боротьба, яка триває іноді чотири і більше годин. Фанатичні, розентузіязмовані глядачі приглядаються до боротьби з запертим віддихом. Переможеного звіра присилує вбиває і роздає його мясо юрбі на бенкет. Якщо якийсь бугай вийде переможцем бодай із 10 стріч, тоді признають його до розплодової стайні, щоб таким чином причинитися до поправи раси індійських бугаїв.

ДИТИНА ТРЬОХ БАТЬКІВ.

На днях відбувся цікавий процес перед судом у Гавр у Франції за 9-літню дівчину Зузанну, до якої зголосили батьківські права аж три чоловіки. Мати її була служницею й пізнала перед кількома роками письменника. По кількох роках письменник припадково стрінув на вулиці свою приятельку, яка оповіла йому про свою трагедію. Тоді письменник рішив узяти малу Зузанну на свое виховання. Одночасно такі самі права до малої Зузанни зголосив теж інший чоловік, кажучи, що він є батьком дівчини. Тимчасом мати Зузанни вийшла замуж за багатого громадянина в Гаврі. Він, довідавшись про дівчину, зголосив теж свої права. Тому суд має немало клопоту з вирішенням справи: кому віддати малу Зузанну на виховання. Всеж таки вибрав письменника і признав йому всі батьківські права, коли записався з усіми подробицями минувшини письменника та її матери. Здається, що четвертий батько не зголосить своїх прав до маленької Зузанни.

ГАЗИ НА ЩУРІВ.

У Східній Прусії почали широку акцію боротьби із щурами. В акції беруть участь спеціяльно вишколені відділи осіб, як закладають спеціяльну отрую на щурів, що не є шкідливою для домашніх тварин. Якщо отрую не помагає, вживають проти щурів трійливих газів.

НЕБЕЗПЕЧНА ОТРУЙНИЦЯ.

Перед судом у Гальберштаті в Німеччині станула 21-літня піклуванка Ромер, яка двома наворотами підсипала сублімату до чаю для 18 піклуванок. Отрую своєчасно відглянули. Минулого року Ромер підпалила помешкання одного пастора, в якого служила. Суд засудив небезпечну отруйницю на 15 років вязниці.

ЗАКАРПАТТЯ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

УЖГОРОД. — Ужгородське „Українське Слово" подає вислід мовного плебісциту на Закарпатті. Пише, що ще недавно русофільські газети шумно оголошували, що 92% голосуючих заявилися в користь російської мови. Потім ті проценти ставали щораз менші. Вкінці в перших днях листопаду вже писали про 62%. А тепер, як подають достовірні джерела, можна твердити, що, не зважаючи на терор русофілів і шалену агітацію чеської народньо-соціялістичної, фенциківської та бродіївської партії за „русскіє" учебники, 60 процентів населення заявилися за українську мову навчання. А коли мати на увазі згаданий терор, пише „Українське Слово", то це значить, що цей вислід відповідає на 90% у користь української мови.

СПРАВА СВЯТ „ЦАРИЦІ УКРАЇНИ".

УЖГОРОД.—Співробітник „Українського Слова" мав з протоїгуменом о. Полікарпом Буликом інтерву у справі святкування „Цариці Українського Народу", через яке то свято переводять тепер численні арешти, а якого впровадження приписують оо. василіянам. Отець Булик заявив, що це вороги українського народу хочуть із цього свята робити політику, противну чехословацькій державі. Протоїгумен заявив, що монахам не вільно займатися політикою, та що це тутешні люди-автохтони звернулися до оо. василіян, щоб помогли їм відсвяткувати свято Цариці України. Він подав далі, що сам бачив письмо, на якім був дозвіл на те свято, даний людям епископом О. Стойкою. Нічого „протидержавного", говорив протоїгумен, не може бути і в тім, що на медаликах є вибиті слова „Царице України, зєднай нас", бо молитва про єдність, це найкраща молитва, якою молився сам Господь Ісус перед своєю смертю, коли кільканацять разів кликав до Отця Небесного: „Отче, прошу Тебе, зєднай їх, нехай усі будуть одно, так як Ти і Я є одно". Далі заявив о. Булик, що це йде нагінка на василіян за їхню гімназію, яку вороги в зародку хотілиб убити, кажучи, що в ній виховують василіяни українських ґіпернаціоналістів, а поправді, казав о. Булик, василіяни хочуть виховати національно і релігійно свідомих, характерних громадян, які моглиб розуміти ту демократію, за яку боровся Тома Масарик, і які не лакомились би на гроші та не продавалиб свого рідного народу.

ПОЛЬЩАТЬ ПРАВОСЛАВНИХ ПОЛІЩУКІВ.

ЛЬВІВ. — Статистик і дослідник Полісся, д-р Л. Гродзіцкі, подає, що в 10 роках, а то від 1921 до 1931 р., перейшли в поліськім воєвідстві (без камінь-коширського повіту) з православя на римо-католицизм 9,000 осіб. Це видно зо звітів римо-католицьких парохій. А в самім тільки камінь-коширськім повіті перейшли на римо-католицизм яких 10,000 православних, теж упродовж одного десятиліття.

УСУВАЮТЬ ДОЗОРЦІВ-УКРАЇНЦІВ.

ЛЬВІВ. — З днем 1. грудня виповіла ціла маса поляків, власників камяниць, працю українським дозорцям. Крім цього вшехполяки повели окрему кампанію проти українських дозорців, зорганізованих у товаристві „Сила".

КАПЕЛЯН РОБІТНИЦТВА.

ЛЬВІВ. — Митрополит Шептицький іменував о. Всеволода Дурбака „капеляном українського робітництва".

НАДАЮТЬ ВІДВІДИНАМ ВЕЛИКЕ ПОЛІТИЧНЕ ЗНАЧІННЯ.

ВАРШАВА. — Урядові кола привязують дуже велику вагу до приїзду французького міністра справ закордонних. Думають, що при тій нагоді буде теж мова про те, щоби Польща дістала деякі кольонії.

ПРИЙШЛА ЧЕРГА І НА ЧЕКІСТІВ.

ВАРШАВА. — З Москви повідомляють, що засуджено на смерть через розстріл Ягоду, бувшого голову Чеки.

ЛЯКАЄТЬСЯ РОЗГРОМУ КИТАЮ.

ШАНГАЙ. — Китайська армія розбита. Японія перемогла. Але що далі? Ось це питання склоняє Японію до угоди з теперішним китайським урядом. Японія думає, що таку угоду затвердилиб світові держави, що визнають теперішний китайський уряд. А булоб інакше, колиб Японія заключила угоду з таким урядом, який був би настановлений нею.

НА ВСЯКИЙ ВИПАДОК!

ПАРИЖ. — Франція є у згоді з Німеччиною. Але проте хоче себе забезпечити перед евентуальним німецьким наїздом іще й із швайцарської сторони. Тому переговорює з Швайцарією, щоб дістати дозвіл на уфортифікування границі. Боїться, щоб Німеччина не напала на неї через Швайцарію.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ІЗОЛЯЦІЇ

Великий нюйорський щоденник „Таймс” виступив оноді зо статтею, яка облетіла вже земську кулю й викликала всюди живі коментарі. Торкається вона заграничної політики Злучених Держав взагалі, а до відношення їх до майбутньої війни специяльно, отже до питань, що живо зачіпають інтереси населення Злучених Держав і інтереси людей по інших країнах.

Викликає ця стаття коментарі тому, що вона суперечить становищу, яке досі звичайно займала та ґазета й більшість американської преси. Виступає „Ню Йорк Таймс” проти політики американської ізоляції чи пацифізму, котрої висловом був останій конґресовий закон про невтральність та котрий ляг в основи нових проектів у цій самій справі. „Ню Йорк Таймс” виступає проти самих заложень, на котрі спираються пацифістичні й ізоляційні наставлення. „Ню Йорк Таймс” не думає, що на випадок вибуху загальної війни в Европі Америка зможе далі вести спокійне й свобідне життя, як вона вела досі. Він не думає, що як диктаторська система захопить дальші країни, наприклад Анґлію й Францію, Америка не піддасться диктаторським експериментам. І не вірить він, що Америка може бути зовсім певна, що не дасться втягнути в загальну війну.

„Ню Йорк Таймс” не бачить інтересу Америки вмішуватися в світову війну й далі стоїть за мирну політику. Але щоб удержати мир, Америці треба не говорити про свою ізоляцію, а ділати з іншими державами, заінтересованими в справах миру. Америка знаходиться в щасливому положенні, що вона може стати провідницею в цьому руху за мир, бо може заставити уряди держатися мирної політики вже самою своєю економічною силою та кооперацією з іншими демократичними державами, головно з Анґлією. Цим державам треба виступити спільно проти тих держав, що однобічно ломлять договори та збираються на нову воєнну авантуру, себто Японію, Німеччину й Італію. Як ці держави побачать, що Америка закинула свою „боязливу й глупу” політику, що Америка розуміє свою відповідальність, тоді й ті держави зрозуміють, що нічого їм важитись на війну та що краще у власнім їх інтересі пробувати полагодити міждержавний хаос дорогою миру, порозуміння й пошанування договорів.

Ця стаття викликала в німецькій пресі горячі протести, в яких на приказ уряду її атакується з одного боку як неофіційний голос американського уряду, а з другого боку як вислід жидівсько-большевицької інтриґи. У Франції її коментують просто як вислів сумнівів американців щодо порадности старої політики ізоляції й безумовного пацифізму. На всякий випадок це голос замітний, коли його порівняти з домаганнями пацифістів у конґресі.

ЗГОДА МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ І ПОЛЬЩЕЮ В СПРАВІ ЇХ МЕНШИН

Так! Але тільки **польської** меншини в Німеччині й **німецької** в Польщі. А щодо українців і білорусинів у Польщі, то й далі: „як кто хце!” Саму угоду дуже справно між обома урядами прилагоджено і вона має безумовно також велике **міжнародне** значіння.

Ось головні точки угоди:

1. Взаємне пошанування для народности польської і німецької не дозволяє вже само з себе на ніяке намагання примусового асимілювання меншин, підношення сумнівів щодо приналежности до неї або утруднювання в заявленнях приналежности до неї. Зокрема не буде цілком натиску на дітвору і молодь у цили їх винародовлення.

2. Члени меншости мають право свобідного вживання своєї мови в слові і письмі, в своїх особистих і господарських відносинах, як і в пресі та на публичних зборах. Плекання меншістю мови та родинних звичаїв у житті публичнім і приватнім не сміє мати для неї ніяких прикрих наслідків.

3. Члени меншости будуть мати закріплене право гуртуватися в товариства, що мають прикмету культурну і господарську.

4. Меншина може закладати й удержувати школи з рідною викладовою мовою. В области церковній буде признане меншині право плекати релігійне життя своєю матерньою мовою і право церковної орґанізації. Уряд не має вмішуватися в існуючі відносини з области релігійної і добродійної.

5. Членам меншини не можна робити трудноштів або перешкод з причини їх приналежности до меншини при виборі звання або в господарській діяльності. Вони користають в области господарській з тих самих прав, що члени більшости, зокрема й щодо посідання і набування недвижимостей.

Повищі засади не можуть у ніякім випадку нарушувати обовязку безумовної льояльности членів меншини у відносинах до держави, котрої вони є членами.

Це головні постанови, цього договору між двома державами, договору, що просто бе в лице у Польщі всіх вшехполяків та тих, що йдуть їхніми слідами.

Справу прекрасно заараньжували польський міністер Бек та німецький міністер Нойрат, а рівночасно з оголошенням у пресі цього договору оголошено і про приняття на авдіенції у Гітлера представників Союзу Поляків у Німеччині, а по них польського дипльоматичного посла Ліпского та про приняття президентом Мосціцким трьох німецьких членів польського сенату, а по них німецького посла фон Мольткого. Обидва начальники держав висказали своє глибоке вдоволення з причини такого гладкого полагодження національних спорів між обома державами.

Це порозуміння між обома державами, зазначене крім того в такий торжественний спосіб, викликало велике вражіння не тільки між обома заінтересованими народами, але й у широкім дипльоматичнім світі.

Зокрема щодо польської преси, то півурядова „Ґазета польска” йде дуже далеко та стверджує, що „сьогодні нема вже між Польщею і Німеччиною ніяких спірних справ”.

В дипльоматичних кругах здогадуються, що до цієї угоди прийшло за ціну **приступлення Польщі до протикомуністичного пакту** між Німеччиною, Італією і Японією. А інші дипльомати кажуть, що за унормування меншинних відносин з Польщею Німеччина дістала попертя польського уряду в її намаганнях, щоб їй **віддано африканські кольонії,** забрані Німеччині версайським трактатом. Але і на тім іще не кінець: тим трактатом прилучено до Польщі справді польські землі, що були досі під Німцями: Познанщину, Поморя та Шлеськ. А коли так, то **Польща** малаб тепер **право** (як бувша частина Німеччини) і до **частини тих колишніх кольоній,** на що, видно, Німеччина згори годиться.

Одним словом, з того угодового договору можуть вийти дуже далекосяглі консеквенції, передовсім міжнародного значіння.

Одначе, як ми вже це зазначили, є та угода і кріпким ударом в лице польських шовіністів, що живуть у межах польської держави і відмовляють українцям найзвичайніших національних прав.

І немов іронією долі являється факт, що в польських щоденниках разом з обширною звісткою про німецько-польський договір появилася **„декляpація”** „Секретаріяту порозумівного польських суспільних орґанізацій”, що взиває польську суспільність піддержати на польських „кресових” землях перевагу місцевої польської суспільности над намаганнями народностей, ворожих чи байдужних до польської держави.

Славна та „декляpація” звертається і до **„русінув”** та **„україньцув”**, щоб вони були чемні і трималися у своїх національних змаганнях „границь державної льояльности”.

Чи це люди божевільні, чи ідіоти? Звідки вони набрали тих „русінув” та „україньцув” та як їх ві[illegible] повріжняють?

У всякому разі польсько-німецьке порозуміння бе їх по голові й компромітує до краю; а дальший розвій українсько-польської справи в Польщі буде на тлі угоди тих сусідських держав теж дуже інтересний.

Юрій Горовенко.

ДЖЕРЕЛА ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТИ

IV.

Виринає тепер питання: в чому шукати джерел української суспільної динаміки?

Як уже було сказано, розшуки джерел суспільної енерґії мусять у кожнім народі відбуватись оригінально. Бо народи, в самих основах своєї душі, між собою значно ріжняться. Те, що добре для одного народу, для другого може бути вбивче. Те, що побуджує до чину один нарід, може паралізувати другий. Тому, щоб знайти відповідь на поставлене вище питання, треба йти шляхом аналізи характеру нашого народу.

В душі нашого народу містяться всілякі почування: додатні і відємні. Українець має шляхотні відрухи, любить мистецтво, пісню, гарні строї; любить прикрашувати своє помешкання ріжними вишивками та обсаджувати дім садами і квітами. Він є сумовитий, милосерний, побожний; шанує чужу власність і є трудящий; він є чемний і має досить розвинені засади товариської поведінки; він є також веселий; придумав ріжні танці, обряди, національні забави. Він шанує науку і владу. Але він також деколи зависний, злобний; уміє пристрасно ненавидіти. Він підступний і мстивий. Він нераз ненавидить свою владу гірше від чужої. Свавільне панування чужих менше його дразнить, ніж найменший необережний виступ представника своєї влади. Він анархістичний і ненавидить ходити орґанізованими шляхами. Він індивідуаліст аж до перебільшення. Ним шарпає дух степу, дух Гуляйполя...

Така наша українська душа. Що з нею робити? Залізом випікати гуляйпільського духа? Так. Учити шанувати своїх провідників і свою владу більше від чужої? Так. Убивати йому в голову, науку, що орґанізованим шляхом ми можемо здобути багато, а розбиттям не осягнемо нічого. Чи говорити йому, що орґанізація можлива тільки там, де є послух і дисципліна? Так. Усе це треба робити. Але проте треба **всі** його прикмети брати під увагу і робити з них належні висновки.

Чому наш пересічний українець бунтується проти своїх провідників, проти своєї влади? — Тому, що він індивідуаліст. Він хоче, щоб зверхня влада залишила йому для його особистого розвитку і плекання його душевних цінностей найбільший круг, у якому він міг би роздмухувати свою індивідуальну динаміку, свою енерґію. Він не хоче, щоб даний провідник духово проковтнув його і цілковито затемнював величчю своєї душ його душу. Він не хоче затирати себе в чужій величі, а хоче плекати свою відбурність, навіть коли вона собі невеличка.

Це є причиною, що він таки ненавидить сильніших і аґресивніших провідників і дуже часто підсвідомо вибирає на свій провід сірі, бліді, нецікаві й несильні одиниці. Під їх слабими крилами йому безпечніше; він має те почуття що цей блідий провідник не висмокче з нього його соків не заглушить його індивідуальности.

Це є також причиною, що він скорше стерпить чужого аґресивного провідника, ніж свого; бо до чужого він відноситься як до зайди, який давить його фізично, але не асимілює духово. В обличчі чужого він чується, (деколи зовсім хибно), занадто відрубною одиницею, щоби боятися злиття. Зате свій провідник це щось рідне, а через те більша небезпека затрати в його тіні свою індивідуальність.

В цій прикметі сильного індивідуалізму містяться також інші відємні прикмети нашого народу, а саме, його заздрість, його буйність, його анархія. Він заздрісний на якогось побратима, бо той своїм зростом притемнює його; він шарпається, наче дикий кінь, коли чує, що хтось хоче вбрати його в шори конструктивної, орґанізованої праці.

Це все відємні прикмети і їх треба шляхом освіти лікувати. Але скажім собі отверто правду в очі, що освітою ми тих прикмет ніколи не вилікуємо; ми тільки можемо надати їм культурніші форми. Наш нарід далі буде бунтуватися проти надмірного втручання центральної влади в його особисте життя; проти спроби центральної влади згори накидати точно уложені стежки для його розвою; проти спроби влади творити вгорі джерела суспільної динаміки й накидати їх загалові на взір московський, чи навіть німецький. Бо наш нарід є в засаді демократичний і бажає, хоч не такої самої, то дуже подібної влади до тої, що її мають анґльо-саксонці.

В Америці, чи в Анґлії, ми подибуємо всі ті прояви Гуляйпіля, зависти, пімсти, підставлювання ніг, страху перед сильними, які проявлялися в нас на широку скалю впродовж віків. Але те все, що діється в американськім чи анґлійськім суспільнім житті, має значно культурніші форми, ніж у нас. В Анґлії говорять: „Той і той чоловік є амбітний до тої міри, що його власні думки й уподобання перевищають користи і волю народу”, а в нас кажуть: „То мудрагель, який собі старшує над бідним хлопом”. В Анґлії говорять: „Його особисті прикмети не відповідають його посаді, тому шляхом вибору і річевої критики треба його усунути і вибрати іншого”. А в нас говорять: „Він злодій, лайдак, шубравець, якого треба скинути з пана”.

Джерело динаміки, що побуджує українця чи анґлійця, фактично є однакове. Тільки перший має менше суспільне вишколення і меншу особисту огладу і тому надає тій динаміці менше культурні форми.

Тому з немалою дозою певности можна заключити, що з огляду на наш український індивідуалізм і звязані з ним інші прикмети української душі, найбільш підхожим суспільним ладом для українців буде таки демократичний устрій, подібний до анґльо-саксонських устроїв.

Всі ті українські провідники, що, задивившися на московський, чи німецький централізм, захотіли би пересадити цей устрій живцем на українську землю, готові зазнати тяжкого розчарування й свому народові завдати немалі шкоди.

Л.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. Ш., Філядельфія, Па. — Ми вже так багато разів виясняли, чому ми таких відозв не друкуємо, що дивуємося, що Ви ще того не завважили. Не маємо нічого проти збірки, але оголошуйте поклик до збірки як поклик на допомогу для села, на рятункову акцію проти його польщення, а про інше не згадуйте. І не видавайте поклику, поки самі не започаткували збірки. Діла краще говорять ніж слова. Кожний комітет, що закликає до збірки, повинен спершу сам зложити жертви і тим давати добрий приклад іншим. Тоді й сама справа піде лекше.

Л. Джерджі.

ВУЛИЧНА ЗНАЙОМІСТЬ

Як хочете, вірте, або не вірте, але я пізнав одного разу правдиву даму.

Я жив тихим, спокійним життям незамітного молодого чоловіка. Кожного дня вранці замикав я свою кімнату на ключ, хоч міг її теж не замикати, і йшов до бібліотеки. Там читав я ріжні книжки і лексикони. Такі студії не дорогі, а бодай такі дорогі, як і кімната на стришку в пекаря Росманека. На обіди ходив я до харчівні і зїдав порцію фасолі або сочевиці. По полудні ходив я на довгі, томлячі проходи над берегом Дунаю.

І тоді проходжувався я туди з заложеними на спині руками, рахував із нудьги човни або жбурляв малими камінчиками у воду. Іноді здоровив я зовсім мені незнайомих людей і тішився їхнім збентеженням. Деякі відклонювались, але інші дивились на моє переношене зелене убрання і крутили носом. — Прошак — бурмотіли нишком. — Молодий, лінивий чоловік, який тільки тому носить окуляри, щоби розбуджувати в прохожих співчуття!

Раптом виринула з бічної вулички молода, гарна жінка. Поетично кажучи: вона йшла, гейби легкий, білий метелик летів. Коли побачила мене, пристанула хвилинку, однак я не завертавсь, тільки ждав, аж вона підійде ближче. Вона поступила кілька кроків, оглядаючися за мною. Вона була прегарно одягнена. Її хід був легких і ґраціозний, а в руці держала маленьку, білу кишеневу хусточку.

Оцю хусточку вона згубила, але заки її згубила, оглянулася ще раз за мною. Це не був припадок, ні, вона це зробила доцільно.

Що це мало означати? Прегарна, елеґантна дівчина губила хусточку тільки тому, щоби дати мені змогу підійти до неї і заговорити? Мені, в моїм винищенім зеленім сурдуті, з повикривлюваними запятками?

Таке трапляється в кінових кимедіях, у любовних романах, але в житті хіба ні. А втім, це молода й приваблива дівчина, що бажає зо мною познайомитись. Мусить бути притім мудрим і дотепним сотворінням, пересвідченим, що не одяг прикрашує людину, тільки навпаки. Вона напевно знає, що я не є пересічною людиною і тому не звертає уваги на зверхній вигляд. Напевно читає з моїх очей, що я цілі передполудня пересиджую над лексиконами й науковими книжками. Вона — не дурна дівчина...

Зуб до зуба мені скакав, а язик плутався, коли я приступив до неї.

— Пе... ре... прошую... ваша... хусточка...

Молода дівчина обернулась. Була залякана, але сміялась.

— Ваша хусточка, — повторив я — ви загубили її... прошу!...

— Ох, дякую вам, — витягнула свою ручку з довгими, білими пальцями по хусточку. — Мені булоб дуже прикро, бо це дорога памятка.

— На другий раз мусите, пані, краще вважати — сказав я зо сміхом — бо тоді я можу не знайти згуби і дорога памятка пропала би на завжди. Вітер міг би її легко понести до Дунаю.

— Так, — відповіло чарівне дівча й поглянуло на ріку. — Дунай у цім місці чудесний!

Отже вона не подякувала мені одним словом. Хотіла зо мною говорити.

— Еге ж, Дунай справді чудесний! — згодився я з прегарною незнайомою. — Але під водою є ще гарніше каміння. Я збираю гарне каміння. Як ґеольоґ.

Чуже слово заімпонувало їй. Вона проглянулась до мене пильніше.

Маєте велику збірку?

— Найменше тисячу штук.

— Цікаво.

Ми поволі вертались. Я оповідав їй про моє каміння. Один такий, як велика головка капусти, а інші зовсім, як пучки рож. В дійсності я не мав ні одного камінчика; я видумував, щоби зацікавити дівчину. Тимчасом дійшли ми до того закруту, звідки вона вийшла.

— Може повернемося сюди — сказала вона.

Це була мала, вузька вуличка. Мешканці сиділи на дворі перед дверима своїх домів. Мені було незвичайно приємно, що вона бажає проходжуватися зо мною не тільки там, де нас ніхто не бачить, але навіть між людьми. Я набрав відваги і заявив їй, що такого прегарного чола, як її, я ще не бачив у своюму житті. Вона засміялась.

— А також ваші очі є чудесні! — додав я. — І уста, і ніс...

Раптом опинились ми вічнавіч перед молодим, елеґантним чоловіком. Його лице було біле, як стіна.

— Елі, — видушив він із себе — чому ти це вчинила?

Все це сталося так неждано, що я не знав, що почати. Елі перша прийшла до себе.

— Я тобі це заповіла — крикнула вона бундючно — я тобі сказала...

— Алеж тут на вулиці, на очах усіх людей...

— Так, на очах усіх людей, на очах цілого світу! Я заключила знайомість із першим-ліпшим гольтіпакою, що я його стрінула на вулиці, і з ним ішла нашою вулицею... ага! Я додержала слова!

— Ти дурненька! — відповів молодий чоловік, схопив дівчину під рамя і потягнув із собою. Вона зовсім не пручалась, тільки свавільно сміялась.

— Вибачте, — сказав я — алеж це є...

Юнак оглянувся.

— Ви собі чогось бажаєте?... Ідіть до чорта!

Дівчина нічого не сказала. Я теж не сказав ні словечка. Довкруги сміялися з мене глумливо люди. Я завернувся над беріг Дунаю і почав знову жбурляти камінчиками у воду.

Така є історія моєї знайомости з першою, цікавою, привабливою дівчиною.

Переклав **Роман С-ка.**

Не горівка.

Пані з якогось патронату відвідала вязницю. В одній з келій спиталася вязня:

— Ах, бідний чоловіче! Щож вас привело до цієї страшної вязниці?

Арештант щось промимрив під носом невиразно, тому пані питається ще раз:

— Що вас тут привело, певно горівка?

— Яка там горівка, — обурився вязень, таж тут горівки не дають!

Коли Клемансо був преміером Франції, мав псавовчура, дуже злющого, що всіх кусав.

Раз підчас перерви у нарадах сказав Клемансо до одного з послів:

— Буду мусіти позбутися мого пса, бо кусає навіть моїх приятелів.

— Небагато має кусати — запримітив Бріян, що стояв побіч.

— Подумай, Олюню, твій брат бачив, як ми цілувалися! Може йому дати щось, щоб мовчав?

— Так, дай йому кводра, це його звичайна такса...

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

—o—

ПЕРЕБІЛЬШЕНІ НАДІЇ.

„Манчестер Ґардієн" доносить з Берліна про живе заінтересування німецької преси розвоєм подій у Польщі, а спеціяльно боротьбою між двома політичними тенденціями: між натиском робітництва до демократизації уряду та натиском крайніх націоналістичних кругів за ще дальшу фашизацію польського уряду.

Притому каже „Ґардієн", що Берлін особливо цікавиться рухом за незалежність серед могучої української меншини, котра покладає великі й мабуть перебільшені надії на пана Гітлера як грядучого визвольника".

З донесення „Ґардієна" виходилоб, що в інтересі Гітлера лежить бачити такі настрої серед українців під Польщею. Але чи є в інтересі українців ини в світі опінію, що вони своїх незалежницьких зусиллях надіються неоправдано на Гітлера?

СТАРИЙ ТРИКУТНИК.

Відомому англійському журналістові, Викгемові Стідові, бувшому редакторові лондонського „Таймсу", справлено підчас його недавних відвідин в Америці бенкет у „Союзі англійської мови" в Ню Йорку. При тій нагоді Стід говорив про те питання, про яке ще ніхто остаточного слова не сказав: про боротьбу між демократією, фашизмом і комунізмом.

Викгем Стід не протиставив комунізму фашизмові, але протиставив демократію фашизмові й комунізмові. Він казав, що він таксамо відкидає фашизм, як відкидає комунізм, бо фашизм це ніщо інше тільки вивернений комунізм.

Як звісно, комуністи й фашисти дивляться на справу інакше: одні й другі бачать тільки два боки справи. Для комуністів існує тільки комунізм і некомунізм; для фашистів — фашизм і нефашизм. Своїх противників вони називають так, як їм догідно. Комуністи, наприклад, колись називали своїх противників буржуями й демократами, а нині звичайно фашистами. Зате фашисти називають усіх своїх противників комуністами, не розріжняючи притому між справжніми комуністами й демократами.

ЩО КРАЩЕ?

Порушив Викгем Стід і питання: що краще, комунізм чи фашизм?

„Декому фашизм виглядає кращим, бо він тільки душить свободу, тоді, як комунізм душить і свободу й приватну власність".

Стід думає трохи інакше: Відкидаючи й комунізм і фашизм, він каже, що „націзм багато злобніший. При комунізмі одиниця ще має нагоду розвиватися. При другім (фашизмі) цього не має".

Виходилоб, що питання, чому одні люди, осуджуючи фашизм і комунізм, воліють фашизм, а інші комунізм, залежить від цього, що ці люди цінять у своїм житті: як цінять розвій приватної власности, то вони воліють фашизм; як воліють розвій одиниці, то воліють комунізм.

Для звичайних людей цей спір либонь чисто теоретичний, бо не доходить до самої сути справи. Питатися людину, чи вона воліє комунізм чи фашизм, нагадує ту казку про щуку, котрої благородний кухар питався, чи варити її, чи смажити. Для кухаря це виглядало на велику ласку дати щуці таку свободу, але для щуки між варенням і смаженням великої чи сутньої ріжниці не було.

З ОБЄДНАННЯ

Згідно з § 18. статуту „Обєднання Українських Організацій в Америці" і на підставі ухвали екзекутиви з 26. листопаду б. р., відбудеться в **Джерзі Сіті, Н. Дж., 83 Гренд стріт, в суботу, 18. грудня 1937 р.**

РІЧНЕ ЗАСІДАННЯ ВИКОННОГО КОМІТЕТУ „ОБЄДНАННЯ"

з таким порядком нарад:

1. Відкриття.
2. Звіти екзекутиви.
3. Звіт контролі.
4. Реферати з боку молоді й старшої ґенерації на тему: Відношення між двома поколіннями української іміґрації в Америці.
5. Внески і запити.
6. Ухвалення резолюцій.

Наради зачнуться в годині 1-шій пополудні. Всі члени виконного комітету обовязані бути на засіданні.

Заввага: Хто з молоді бажав би бути на засіданні як гість, хай зголоситься до президії.

За "Обєднання Українських Організацій в Америці":
Омелян Ревюк, предс.; **Д-р Лука Мишуга,** секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

—o—

МІНЕАПОЛІС, МІНН.

Концерт проф. Ємця в університеті.

Як тільки стало відомо в Мінеапольськім Університеті, що проф. Ємець має завитати до Мінеаполіс, директор Хліборобської Школи поспішив запросити нашого світознаного бандуриста на виступ перед студентами й факультетом університету. Виготовлено спеціяльні летючки, які розіслано професорам. У тих летючках подано короткі інформації про життя й діяльність мистця і його заслуги для української музики й української справи взагалі. У день виступу були поміщені в місцевій американській пресі дуже прихильні рецензії, писані визначними музичними критиками; був теж поміщений портрет проф. Ємця.

Авдиторія, де мав відбутись концерт, була повна студентів та професорів університиту.

Д-р Гайдак мав вступне слово, у якому познайомив слухачів із життям нашого великого бандуриста, як теж вияснив значіння бандури для українців. Професора Ємця зустріли бурею оплесків. Потім усе замовкло і полились мельодійні згуки бандури, що співали про минулу славу козацьку, красу українських гір та степів, тугу дівочу та сум козаків, що в неволі думками летіли „У край веселий, у мир хрещений, у свою Україну". Не було кінця оплескам, коли останні акорди бандури замовкли після „Дощика", що є дійсно твір надзвичайної краси, а техніка виконання недосяжна.

Після концерту був обід. Присутні професори університету подивляли ґеніяльне виконання точок програми й були приємно здивовані гарною вимовою англійських слів, яку виявив проф. Ємець у своїх розмовах.

Фотоґрафія проф. Ємця, яку виготовлено в університетському ателіє, буде поміщена у річній книзі, яку видається кожному студентові по закінченні школи.

Присутній.

—o—

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Вшанування молодого українського лікаря.

З нагоди відкриття лікарського офісу д-ра Омеляна Л. Гарасима при 853 Норт 5-тій вулиці у Філядельфії, його приятелі і знайомі зійшлися в пятницю, 12-го листопаду ц. р., на „тестімоніял" бенкет. На бенкеті були присутні майже всі українські професіоналісти з Філядельфії, близька родина і товариші д-ра Гарасима. Адвокат Іван М. Дудун був тостмайстром. Підчас бенкету ріжні промовці в своїх бесідах порушували відношення наших людей до своїх професіоналістів і заохочували д-ра Гарасима до такої самої витревалости, яку він виказував підчас своїх медичних студій, коли то він мусів заробляти на своє удержання в університеті працею в пекарні. Д-р Гарасим подякував усім гостям за таку милу несподіванку, віддав належну пошану своїм родичам за їх опіку над ним і заявив, що він вважає своїм обовязком стояти при своїм народі і працювати для нього. Потім гр. Роман Карбівник попросив усіх присутніх вшанувати цей бенкет в честь д-ра Гарасима збіркою на народні ціли. Жертвували: д-р О. М. Гарасим $2; по $1: Р. Карбівник, І. Борисевич, д-р В. Ґалан, д-р П. Дубас, о. Д. Ґреськів, А. Гарасим, Розалія Гарасим, д-р М. Екстерович, д-р П. Романів, С. Качур, Й. Ганусей, М. Насевич, І. Білець, Т. Свистун, гр. Качмарчик, І. Савка, І. М. Дудун, П. Дубас; М Дармограй 50 ц. Разом зібрано $20.50.

На бажання гостей гроші вислано через Обєднання з призначенням на Українську Лічницю у Львові.

Теодор Свистун.

—o—

РЕВЛАК, ПА.

Листопадове Свято.

Парохія св. Марії в Ревлак, Па., відсвяткувала 7. листопаду Листопадове Свято. На те свято зібралася ціла маленька українська громада, що складається з кількох майнерських родин.

Свято, як на таку маленьку громаду, відбулося дуже врочисто. Рано о. М. Волощук відправив Службу Божу й виголосив проповідь про значіння Листопадового Свята та про заслуги наших поляглих героїв. За них відправлено панахиду. Переведено також збірку на українських інвалідів, яка принесла $4.75. Гроші переслано через Обєднання. Зложили по 50 ц.: М. Палінський, Л. Душкевич, К. Клисяк, Н. Кропивницький, Г. Синчак, П. Стойка, Г. Голубиний; Й. Головчак 25 ц.; о. М. Волощук $1.

Теодор Волощук.

—o—

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Українська молодь горнеться до націоналізму.

Дня 11. листопаду відбулися чергові збори 2-го відділу ОДВУ Молодих Українських Націоналістів. Збори відкрив голова товариства і голова Молодих Націоналістів на Америку, гром. І. Савчин, по націоналістичному і пояснив статут Націоналістичної Молоді в Америці. Потім гром. Г. Семочко, секретар окружної управи ОДВУ в Шікаґо, заприсягнув тих членів, котрі вже по трьох місяцях проби можуть стати повноправними членами Молодих Українських Націоналістів.

Семочко пояснив присутнім, що то є присяга і кому ми присягаємо. Пояснив значіння тризуба, називаючи його знамям націоналістичним, за котре наші герої поклали свої буйні голови. „Не мені присягаєте", говорив п. Семочко, „але Українській Нації, а нація це не партія, не якась ґрупка. Вона є понад партії і раз ви присягаєте на вірність своїй Нації, мусите тої вірности додержати. Потім прочитав присягу, а голова відділу, Савчин, пришпилив як відзнаку тризуб новим членам. На цих зборах було поверх 50 членкиць і членів. Робота у відділі йде повним темпом праці. Хор Молодих Українських Націоналістів, відбувши Листопадове Свято, приготовляється до Свята Крутів.

При кінці відзиваємося до всіх молодих дівчат і хлопців у Шікаґо й околиці: Ставайте в ряди Молодих Українських Націоналістів! Не лишайтесь позаду, не кажіть, що моя хата з краю!

Павлина Попадюк, секр.

ЗАНЕДУЖАЛА НА ЗАГАДОЧНИЙ ПАРАЛІЖ.

Джорджія Колмен, одна з набільш відомих пливачок Америки, лежить хора на параліж в одному шпиталі в Лос Анджелесі. Лікарі не знають ще діягнози, себто якій недузі приписати параліж, але кажуть, що це не менінгіт стрижня.

ҐАЙДАМАКИ

Історична повість Данила Мордовця

Що ви знаєте про ҐАЙДАМАЧЧИНУ, визвольний рух селянських мас, що виповнив малощо не ціле вісімнацяте століття історії правобережної України? Чи лише те, що передали наші національні вороги, тогочасні польські хронікарі?

Як знаєте більше цього, як знаєте про неї й від українських істориків, то чи не хотілиб ви переживати ці велитенські події, які наші батьки лишили нам на вічну память? Чи не хотілиб ви немовби самі бути учасниками масового зриву українського селянства проти своїх гнобителів?

Український повістяр Данило Мордовець написав з такою ціллю повість ҐАЙДАМАКИ, і в ній показує, як пасивний робучий елемент, що знав тільки плакати й нарікати на свою незавидну долю та вичікувати від інших спасення для себе, починає зриватися в обороні своїх прав, за свою правду й волю.

До повісти додано: 1) передмову про життя й діяльність автора; 2) історичний нарис про Ґайдамаччину зпід пера українського публіциста Миколи Голубця.

ОБІ ЧАСТИНИ РАЗОМ В ОДНІЙ ТВЕРДІЙ ОПРАВІ З ГАРНОЮ ВІНЄТОЮ $1.00.

Шліть замовлення до:

"SVOBODA", 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ РАЗ У СПРАВІ КНИЖКИ „UKRAINIANS IN THE UNITED STATES".

На днях я набув книжку англійською мовою зпід пера д-ра Галича „Українці в Америці" і хочу на сторінках „Свободи" висловити подяку авторові цеї книжки.

Автор доложив багато труду і грошей, а передовсім любови до українського народу, коли взявся до такого діла, щоби познайомити американців про те, хто ми є чого тут зайшли та які здобутки здобули від того часу, коли сюди приїхали.

Книжка видана на гарнім папері. Є гарні ілюстрації, і читається її легко, а що найважніше: книжка написана безсторонно, бо представляє усе у правдивім світлі.

Тепер від нас залежить, щоб ту книжку розкупити, бо тим покажемо, що ми дійсні українські патріоти, а також заохотимо шановного автора до видання якогось другого наукового твору. Далі познайомимо американців з українцями, як теж, що найважніше, вияснимо нашим дітям те, чого ми не можемо або не всилі їм обяснити.

Якраз тепер надходять свята і кожний буде старатися обдарувати свої діти якимсь дарунком. З досвіду знаємо, що часом неодин висуне з кишені пару центів і купить таку дурницю, яка за пару днів не має вже жадної вартости. А тепер буде нагода купити дітям дарунок на ціле життя.

Кожне товариство повинно набути ту книжку. Можна набути більшу скількість і роздати як дарунок читальням і клюбам чи шкільним бібліотекам. Як теж кожний член Союзу, якщо він свідомий, повинен ту книжку мати.

Книжка коштує не багато, бо тільки $2.50. А за таку наукову книжку часом треба платити і по $5.

Книжку можна набути в книгарні „Свободи".

Як чорнороб - майнер, прилюдно висловлюю авторові подяку за таку гарно написану наукову працю.

Михайло Люлька,
секр. 401 від. У. Н. Союзу
в Сайксвіл, Па.

ІСНУЄ 25,000 КЛЯС НАВЧАННЯ ДОРОСЛИХ

За обчисленням федеральних властей обєднані старання звичайних освітніх аґентур і федеральної програми навчання дорослих В. П. А. зменшили неграмотність дорослих людей у Злучених Державах за пять років на двацять пять відсотків. Перепис населення з 1930 року виказує, що у Злучених Державах було в той час 4,283,753 неграмотних людей. Поверх мілїон з тих людей навчились основ читання і числення. Другого міліона досягнула освітня програма, призначена для тих, котрі можуть читати й писати, але мають замало вишколення.

Сьогодні приблизно 25,000 кляс, розкинених по цілім краю, оферують фахове навчання, а також курси економії, державних і громадянських діл, виховання та опіки дітей, домашнього господарства, музики, мистецтва, театральних штук, ручних виробів, літератури, публичних промов, здоровля, першої помочі й інших предметів. У кожній громаді кляси доповняючі, одначе не заступаючі правильної системи публичної школи, знаходяться під наглядом заряду публичних шкіл, а більшість з них збирається у приміщеннях публичних шкіл.

Великий відсоток студентів тих курсів це чужородці обох полів. Спеціяльні курси англійської мови функціонують для їхньої користи, а також курси про американське громадянство. Курси англійської мови відбуваються не тільки для початкуючих, але і для тих, котрі бажають вправлятись у вимові та студіювати літературу, англійську або американську.

У кожнім більшім американськім місті вдержується спеціяльні інформаційні осередки, готові вказувати найбутнім студентам дорогу до відповідних кляс у найближчій околиці їх замешкання.

ФЛІС.

Кон і Ґрін вечеряють у каварні, де грає циганська музика. Ґрін каже:

— Ця музика така до нічого, що чоловік найрадше втікав би звідси.

— Це правда, — відповідає Кон — та що з того, коли вейтер увесь час стоїть при дверях!...

МОЛИТОВНИКИ

Віночок (у білій кавчуковій оправі, з образцем по середині. Малого формату. Для дітей)	$ .90
Ангел Хранитель (в гарній чорній полотняній оправі)	1.35
Помилуй нас Боже (в чорній шкіряній оправі	1.35
Ангел Хранитель (в гарній чорній полотняній справі)	1.35
Ангел Хранитель (в білій кавчуковій оправі з образцем по середині)	1.70
Бог радость моя (сторін 606. В гарній мягкій чорній опр.	2.00
Бог радость моя (сторін 606. В білій кавчуковій оправі з образцем по середині)	2.50

"S V O B O D A,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ШИФКАРТИ

на найбільші та найскорші кораблі на всі прогульки і то до всіх країв. Виготовляємо всі документи, потрібні до подорожі — пашпорти, Візи, перміти, афідевіти, петиції, і тому наші пасажири не мають клопотів в дорозі:

ДОЛЯРИ посилаємо до всіх країв ПОСПІШНО І ТЕЛЕҐРАФІЧНО і виплачуємо на останній почті під повною гарантією. ПОМАГАЄМО нелеґальним леґалізуватися відповідно до нових законів.

ПОЛАГОДЖУЄМО СТАРОКРАЄВІ СПРАВИ відповідно до теперішніх обовязуючих законів в краю. Контракти, повновласти, акти даровизни, довжні скрипти і всі інші документи.

Продаємо ДОМИ та ріжні бизнеси по дуже приступних цінах.

Голосіться у всіх справах до нашого НОТАРІЯЛЬНОГО БЮРА по совісні поради та ретельну обслугу.

S. KOWBASNIUK
277 E. 10th STREET, (між 1-ою і Евеню А), NEW YORK, N. Y.

РІЗДВЯНІ КАРТКИ

Желятинові (6 за 25 ц.)	5 ц.
Книжкові з віршом на Різдво	5 ц.
Книжкові з віршом на різдво	10 ц.
Картки українського стилю	5 ц.

Замовлення і гроші слати на адресу:

"S V O B O D A"
81-82 GRAND STREET,
або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

● Замовлення на C.O.D. не принимається.

ЯКЩО ВИ ЩЕ НЕ ЧИТАЛИ БЕЗСМЕРТНОЇ ПОВІСТИ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

ТАРАС БУЛЬБА

ТО МАЄТЕ ТЕПЕР НАГОДУ ДІСТАТИ ЇЇ ЗА 50 ЦЕНТІВ.

Перед читачем цеї повісти великого письменника встає в цілій своїй величі українське козацтво, з його геройською боротьбою проти ворогів, з безмежною любовю до рідного краю, з їх безнадумною посвятою себе й усього найдорожчого. — Повість прикрашена 10 ілюстраціями.

„Ну, давай на пястуки!" — говорив до сина Бульба, засукавши рукави.

(Ілюстрація до повісти Миколи Гоголя: ТАРАС БУЛЬБА).

Замовлення шліть на адресу:

"SVOBODA."

81-83 Grand Street, (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

НАДІЙНІ

На цю організацію можна сміло надіятися, бо вона має певне знання, здобуте довголітнім досвідом на службі тутешньої громади серед найвибагливіших родин.

Ці роки досвіду не змарнувались; вони послужили на вдосконалення нашої організації і витиснули на ній знак довгих років.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City — Phone: Bergen 4-5989
34 E. 25 St., Bayonne — Phone: Bayonne 3-0540

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

CLOSELY BOUND

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIANS MARK INDEPENDENCE DAY

CARTERET, Nov. 15.—Ukrainian Independence Day was observed by St. Demetrius Ukrainian congregation yesterday. Prayers were offered at church services in the morning for those who have fallen in defense of Ukrainian liberty and for the war sufferers. Appropriate sermons were also preached by the pastor of the church, Rev. Father John Hundiak.

The observance was also marked by a concert given by St. Demetrius Ukrainian church choir and by the children's choir. Dimitry Zazworsky, choir director, was in charge of the concert. Introductory address was delivered by the pastor. The men's choir attired in military uniforms rendered several songs of religious and patriotic nature. The whole church choir of four voices, the children's choir and the soloists, well prepared, have rendered other songs very beautifully.

Miss Ann Proskura accompanied at the piano for the church choir and Alice Proskura and Vera Ginda for the children's choir. A string quintet composed of Vera Ginda, John Ginda, Eugene Ginda, Henry and D. Zazworski also took part, as well as vocal tercette composed of Olga Matwiy, Sophie Shumny and Olga Skocypec. Parts of Ukrainian opera, "Vechernitzi" and popular Ukrainian melodies were played by S. Shwed and D. Zazworski in a violin duet to the accompaniment of Miss Anna Proskura. Recitations were given by Pauline Bohanek and Stanley Bamburak. Solo parts were sung by Mrs. John A. Ginda, Michael Holowchuk, Demi Bohanek and Michael Wuy.

Eugene Lachowich, an editor and chief organizer of the Organization for National Rebirth of Ukraine, of Jersey City, delivered an address in both Ukrainian and English. The history of the struggle of Ukrainian people and significance of the observance was pictured vividly in his address. He stressed the fact that peace in the world cannot be achieved when forty-five million Ukrainians are dissatisfied with foreign occupation of their territory and also pointed out that, like all liberty loving Americans who have always assisted the oppressed and despised the oppressors, the young generation of Americans born of the Ukrainian parentage, must also be in full sympathy with their kinsmen by blood ties in their struggle for complete liberation and reestablishment of the Ukrainian nation among cultural nations of the world.

The concert was attended by more people than any other affair of this kind held during recent years.

(Perth Amboy Evening News, November 15, 1937)

Dr. MORRIS SMITH повідомляє, що переніс свою канцелярію під число 240 EAST 22nd STREET NEW YORK CITY (Близько 2nd Avenue). Урядові години від: 12—2-гої попол. 6—8-ої вечір. Телефон: STuyvesant 9-1679

ПРАВНІ ДОКУМЕНТИ

СТАРОКРАЄВІ РІЗНІ СПРАВИ НОТАРІАЛЬНІ

Уповаження, контракти Спадкові справи, судові, екзекуційні вироблює зі знайомістю справи б. краєвий адвокатський урядник і легалізує такі в польськім конзуляті.

ВИСИЛАЄМО ГРОШІ В ДОЛАРАХ І ЗЛОТИХ

ПРОДАЄМО ШИФКАРТИ на всі лінії до і з краю

ВСЯКІ ІНФОРМАЦІЇ в еміґраційних справах і горожанських безплатно.

Постараємося про пашпорти й візи для вас без клопотів.

Відома від років

CENTRAL STEAMSHIP AGENCY

111-115 E. 7th STREET New York, N. Y. Tel.: ORchard 4-6490

РЕВМАТИЗМ ЗДЕРЖАНИЙ УПРОДОВЖ 48 ГОДИН.

Новий лік шолорського лікаря приносить щастя тисячам. — Проганяє ревматичну докучливість зо спини, з суглобів і з мязів.

БОЛІ ПРОМИНАЮТЬ ЗВИЧАЙНО ПЕРШОГО ДНЯ.

Отрути у вашій крові спричинюють ревматичні болі, задеревілість та напухлість і не дають вам свобідно рухатися без докучливих болів. Щоби позбутися свої страждання, ви мусите увільнити свою кров від отрут! Ця докторова нова медицина робить це швидко. Не має в собі дурману — безпечна для молодих і старих; не чинить небезпеки серцю. Називається цей лік BARUVACOL і ви можете спробувати його на отсій щедрій пропозиції: витніть отсе оголошення і зашліть його почтою враз з вашим назвищем і адресою до: Atkins Laboratory, 44 East 63rd Street, New York City. (Можете теж прийти особисто). Грошей не посилайте. Заплатіть почтареві $1.85 і кілька центів за доручення (C.O.D.), коли він принесе вам Барувакол. Уживайте його дві доби (48 годин). Як не почуєте полекші, то незужитий лік зверніть, а ми вам відішлемо ваших $1.85. Пощо терпіти ще один день. Години: 10 до 4. (Svoboda)

ДО КРАЮ — НА СВЯТА

ПЕРЕСИЛКА ГРОШЕЙ ДОЛЯРАМИ.

ПРОДАЖА ШИФКАРТ

СПРАВИ СТАРОКРАЄВІ повновласти, контракти і т. п.

СПРАВИ ЕМІҐРАЦІЇ ВИПОВНЕННЯ АФІДЕВІТІВ, АПЛІКАЦІЙ і т. п. РІЖНІ АСЕКУРАЦІЇ.

Вдавайтесь до Бюра на адресу: E. S. WITKOVSKY, 130 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.

Д-р С. ЧЕРНОВ (Европейський спеціаліст) Гострі й хронічні недуги чоловіків жінок. — Шкіра й кров. 223 Second Ave., cor. 14 St., N. Y. C Room 14. Офісові години 10—8; неділя 11—2 Жінка-доктор до обслуги. Промінь X і флюроскоп $2.00

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На Рідну Школу й інвалідів.

Український Демократичний Клюб при 59 Сейнт Маркс Плейс ухвалив висилувати зо своєї каси $30: $15 на Рідну Школу в краю і $15 на українських інвалідів. Гроші вислано через Обєднання.

Піщак, секретар.

ЧЕСТЕР, ПА.

На інвалідів.

Від. 156 У. Н. Союзу ухвалив на внесок гром. Н. Іщука зо своєї каси вислати $5 на українських інвалідів. Гроші переслано через Обєднання.

Уряд.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

На Народній Дім у Сільці.

Члени Українського Громадянського Клюбу на своїй забаві перевели збірку на Укр. Народній Дім у селі Сільці, пов. Дрогобич, й зібрали $6.75, які переслано через Обєднання на призначену ціль.

М. Даньків.

МАЙНЕРСВИЛ, ПА.

На інвалідів.

Зо збірки в укр. прав. церкві св. Юрія в Майнерсвил прийшло $7, які переслано через Обєднання на інвалідів.

АДВОКАТ О. Е. МАЛІЦКИЙ

Отсим повідомляє всіх своїх клієнтів, приятелів і знайомих, що він переніс свою канцелярію з під числа: 512 Society for Savings Bldg. ДО: 801—802 Society for Savings Bldg. (На осьмім поверху). Від 1-го грудня його адреса є: O. E. MALISKY 801-2 Society for Savings Bldg. (Public Square) CLEVELAND, OHIO. Телефон: Cherry 6014

БОЛІ НІГ.

Рани на ногах, опухлі ноги, набряклі жили, болючі ноги, флебітіс (запалення жил), напухлі або болючі колна чи кісточки і ревматичні ноги успішно лікуємо новими европейськими методами без операції.

Офісові години: щоденно від 1 до 6 вечір, в понеділки і четверги від 1. до 8:30 вечір. Нема урядових годин у неділі.

Говоримо українською мовою.

Dr. L. A. BEHLA 320 W. 86 St., New York City Близько Бродвею. ЕВРОПЕЙСЬКИЙ СПЕЦІЯЛІСТ.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ української жінки до домашньої роботи. 282-7 ІВАН КРАВЧУК, 25 PROVIDENCE STREET, WEST WARWICK, R. I.

На всіх імпрезах і весіллях „Радіова Орхестра" М. А. СЕРБЕНСЬКОГО Обслужить і найвибагливіших. 169 AVE. A. NEW YORK CITY Телефон: ALgonquin 4-4952

ПОВІДОМЛЕННЯ

Отсим маю честь повідомити українське громадянство, що я відкрила МУЗИЧНЕ СТУДІО в якім уділяю лекції на піяно. — На бажання родичів уділяю теж лекції у їх хаті. — Приймаю теж запрошення на виступи піяно-сольо на всяких народніх святах і концертах АННА ДЯЧУН, 1731 Burlingame, Detroit, Mich. 235 Tel.: Townsend 57253

ГРИБИ ІМПОРТОВАНІ УКРАЇНСЬКІ Й ПОЛЬСЬКІ

Люзні 90 ц. фунт; на шнурках $1.25 фунт; вибрані $1.45 фунт; самі шапочки $1.95 фунт. Спеціяльно для ґросерників. — Новість — Гриби в пачках, в торбинках по тузіні за 75 ц. Листовні замовлення висилаємо почтою на C.O.D. Reliable Mushroom Co., 94 Rivington St., близько Orchard St., New York, N. Y. Tel.: ORchard 4-6420. 282,-

НЕПРИЯТЕЛЬ РЕВМАТИЗМУ

Випробоване средство на ревматизм і перестуду, біль в руках, ногах, крижах, зимно в ногах, а поза скірою якби мурахи лазили. Ті недуги уступають по ужиттю „МІЗАР". Великий слоїк коштує $6.25. Малий $4.25. — Належитість висилайте разом з замовленням на адресу: CH. LOZINSKI, Dept. S. 2325 N. Mulligan Avenue Chicago, Ill.

ЧОЛОВІЧІ І ЖІНОЧІ НЕДОМАГАННЯ

ЛІКУЮ МОДЕРНИМИ МЕТОДАМИ. ВДОВОЛЯЮЧІ Й ШВИДКІ ВИСЛІДИ.

Порадьтеся д-ра Зінса в лікуванню крови, шкіри і нервових недуг, катару і хронічних болів, нервів і загального ослаблення, шлункових і кишкових недуг, гемороїдів і інших відходових забурень, що справляють біль та недогідність, люмбаґа сиятики, невралгії, запалення нервів (нюралгії) і хронічних ревматичних станів, носа, горла, легенів, віддихових недуг, печінкових забурень і інших чоловічих і жіночих недуг, а коли маєте які небудь недомагання, що їх не розумієте, порадьтеся довірочно мене, я вам усе вияснюю.

Мої ціни умірковані.

Оглядини (Examination) даром і довірочно.

Екзамінація крови, лябораторні досліди, промінь X (екс), спровадка і вприскувальні щеплення.

DR. L. ZINS

Поверх 25-літня практика.

110 East 16 St. N. Y.

(між Юніон Сквер й Ірвінґ Плейс) ГОДИНИ: від 9 рано до 8 вечір. В неділі: від 9 рано до 3 пополудні. ГОВОРИМО ПО УКРАЇНСЬКИ.

Петро Михайлюк Реальності й Асекурація Phone: Linden 2-2949 223 N. Wood Ave., Linden, N. J.

- Це найновіша фірма серед нюджерзьких ґрунтових і асекураційних аґентур, а вже відома за справні і чемної обслуги соток людей.
- Без огляду на те, чи вам треба асекурації на дім, обстанову, життя чи автомобіль, ми все радо вас обслужимо як найліпше.
- Маємо доми, крамниці, мешкання і фарми на продаж і на винаймлення.
- На всі ваші потреби — напишіть або зателефонуйте до нас. 271

ВЖЕ Є НА СКЛАДІ! ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР АЛЬМАНАХ ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ НА 1938 РІК ЦІНА З ПЕРЕСИЛКОЮ 60 цнт. Маємо тоже великий вибір найновішої літератури. Пишіть на адресу: "KALYNA" UKRAINIAN CO-OP., LTD. 872 Main St., Winnipeg, Man., Canada. Катальог висилається даром.

Д-р МИХАЙЛО ЯНКОВИЧ УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР-ХІРУРГ Урядові години: Від 1—3 пополудні і від 6—8 вечір. В неділі згідно з умовою. 718 SO. 17th ST., NEWARK, N. J. (near Springfield Avenue) Tel. Essex 3-4468.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР 321 E. 18th STREET between 1st and 2nd Avenue NEW YORK, N. Y. Tel. GRAMERCY 5-2410 Урядові години: рано від 10 до 12, вечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12

МИРОН ЛИТВИН УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК Без ріжниці, як далеко поза Нюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга щира і чесна. — Office: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ 129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: Orchard 4-2568 BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel. Melrose 5-6577.

ІВАН БУНЬКО Новий Український Ундертейкер поховує потребних по цін так низькій, як $150. Обслуга найкраща. JOHN BUNKO Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 6th ST., NEW YORK CITY. Dignified Funerals as low as $150. Telephone: Orchard 4-2083

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(26)

Коли „вічний" дикун проголосив, що більшість заявилася за смерть Тарзана, радісні оклики роздалися по колибі. Отож Тарзан був засуджений на смерть. Дикуни почали задоволено розходитись і снувати у своїй голові проекти, яким способом було б найкраще позбавити Тарзана життя. Та пізно вночі якась таємнича фігура виповзала зо своєї колиби і пірнула в темноті.

Ця фігура зупинялася кілька разів перед іншими колибами і наче тінь тихцем посувалася далі... Тарзан тоді ще не спав. Його розбудили радісні оклики дикунів, що присудили йому смерть. Він вслухувався в них і, знаючи добре душу дикунів, догадувався, що в тій радості є щось кровожадне. Тому нетерпляче він вичікував, що буде далі.

Але по довшому часі спокій знов окутав ту дику оселю. Всюди царила мертвецька тишина. Хоч руки й ноги були звязані і мотузки завдавали біль, Тарзан знов задрімав. Та нагло його розбудив легенький шелест, якого інший чоловік, не заправлений до природнього життя так як Тарзан, був би навіть не запримітив. Тарзан насторошився.

Тарзан скоро відгадав, що цей шелест походив від якихось босих ніг, що тихцем підсувалися до колиби. Тарзан перекинувся на другий бік, щоб краще бачити цю фігуру. Скоро у дверях показалася ледви видна в темноті чиясь фігура. Тарзан не знав, хто це чи це приходила дая нього поміч, чи може кат, щоби позбавити його життя.